

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการไฟฟ้านครหลวง

ประวัติความเป็นมาของการไฟฟ้านครหลวง

ประเทศไทยเริ่มมีกระแสไฟฟ้าใช้ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว¹ โดย จอมพล เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต) ซึ่งในขณะนั้นมีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าหมื่นไวยวรนาถ เพิ่งเดินทางกลับจากทวีปยุโรป และได้ไปเห็นการใช้ไฟฟ้าในประเทศฝรั่งเศส ได้ดำริที่จะให้กรุงเทพฯ มีไฟฟ้าใช้บ้าง จึงได้สั่งซื้อเครื่องกำเนิดไฟฟ้ามาจากประเทศอังกฤษ² เมื่อ พ.ศ. 2427 โดยเริ่มผลิตกระแสไฟฟ้าใช้เป็นแห่งแรกในพระบรมมหาราชวังจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2440 กิจการไฟฟ้างดงกล่าวได้ถูกโอนไปให้บริษัทอเมริกัน ชื่อ Bangkok Electric Light Syndicate ดำเนินการให้มีกระแสไฟฟ้าใช้ในพระบรมมหาราชวังต่อไป พร้อมทั้งทำสัญญากับทางราชการจ่ายแสงไฟโดยการจุดโคมตามถนนหลวงต่างๆ ด้วย

สำหรับประชาชนในกรุงเทพฯ นั้น พวกที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่บริเวณตอนใต้ของคลองบางกอกน้อยและคลองบางลำพู เริ่มได้รับประโยชน์ของกระแสไฟฟ้าจากการนำกระแสไฟฟ้ามาเดินรถรางเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2437 ภายใต้การดำเนินงานของบริษัทชาวเดนมาร์ก เป็นผลให้การคมนาคมทางบกของกรุงเทพฯ ในสมัยนั้นสามารถติดต่อกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว กิจการรถรางได้เจริญและวิวัฒนาการมาเรื่อยๆ จนกระทั่งมาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของการไฟฟ้ากรุงเทพฯ (Bangkok Electric Works) ซึ่งรัฐบาลเป็น

¹ อำนวย อุทมศิลป์. "วิวัฒนาการของการไฟฟ้าในประเทศไทย ตั้งแต่สมัย ร. 5 จนถึงปัจจุบัน, "วารสารข่าวไฟฟ้า ฉบับพิเศษ (มิถุนายน 2511) : 7.

² การไฟฟ้านครหลวง, ประวัติความเป็นมาของการไฟฟ้านครหลวง (กรุงเทพมหานคร : การไฟฟ้านครหลวง, 2520), หน้า 1.

เจ้าของและได้รับช่วงสัมปทานการเดินรถราง และจำหน่ายกระแสไฟฟ้ามาจากบริษัทไฟฟ้าไทยคอร์ปอเรชัน จำกัด (Thai Electric Corporation Ltd.) โดยตั้งสถานที่ทำการและโรงจักรเดินเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ข้างวัดราชมุนีราชวรวิหาร (วัดเลียบ) อันเป็นสถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของการไฟฟ้านครหลวงในปัจจุบันนี้

ส่วนประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณตอนเหนือของคลองบางกอกน้อย และคลองบางลำพูนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริให้เจ้าพระยามรราช (ปั้น สุขุม) เป็นผู้จัดสร้างโรงไฟฟ้าขึ้น เรียกชื่อว่า การไฟฟ้าหลวงสามเสน ใน พ.ศ. 2457 ดำเนินการจ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่ประชาชนที่อยู่อาศัยอยู่ในแถบนี้ และต่อมาการไฟฟ้าหลวง สามเสนได้เปลี่ยนชื่อเป็น กองไฟฟ้าหลวงสามเสน สังกัดกรมโยธาธิการ กระทรวงนครบาล

ความต้องการในการใช้กระแสไฟฟ้าของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลได้เล็งเห็นความจำเป็นและความสำคัญในการที่จะต้องเพิ่มการให้บริการด้านกระแสไฟฟ้า ประชาชนทั้งในนครหลวงและชนบท ดังนั้น เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2496 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการพลังงานแห่งชาติขึ้น มีการจัดตั้งคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นผู้วางนโยบายและพิจารณาโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพลังงาน¹ ความต้องการใช้กระแสไฟฟ้าของประชาชนในกรุงเทพฯ ได้เพิ่มมากขึ้นจนรัฐบาลเล็งเห็นความจำเป็นในการที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการด้านให้บริการด้านกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชน จึงออกพระราชบัญญัติจัดตั้งการไฟฟ้านครหลวงขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2501 โดยรวมการไฟฟ้ากรุงเทพฯ กับกองไฟฟ้าหลวงสามเสนเข้าด้วยกัน และดำเนินการบริการด้านกระแสไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ มาจนถึงทุกวันนี้

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งการไฟฟ้านครหลวง

แต่เดิมหน่วยงานในการบริการด้านกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

นั้น มี 2 หน่วยคือ การไฟฟ้ากรุงเทพ (Bangkok Electric Works) กับกองไฟฟ้าหลวงสามเสน เมื่อความต้องการใช้กระแสไฟฟ้าของประชาชนในกรุงเทพฯ มีมากขึ้น รัฐบาลจึงได้รวมหน่วยงานทั้งสองเข้าด้วยกัน โดยออกพระราชบัญญัติจัดตั้งการไฟฟ้านครหลวงขึ้น สำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งการไฟฟ้านครหลวง¹ นั้นมีดังนี้

1. ผลิตพลังงานไฟฟ้าไปพลางก่อนในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการโอนตามมาตรา 14 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติการไฟฟ้ายันฮี พ.ศ. 2500²
2. จัดให้ได้มาและจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า
3. ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าและธุรกิจอื่นเกี่ยวเนื่องหรือประโยชน์แก่การไฟฟ้านครหลวง

จากวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นในการจัดตั้งการไฟฟ้านครหลวง ทำให้การไฟฟ้านครหลวง มีหน้าที่หลักที่สำคัญในการบริการด้านกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชนมากในเขตรับผิดชอบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี โดยมีฐานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคล และมีลักษณะของการดำเนินงานเป็นรัฐวิสาหกิจ ประเภทสาธารณูปโภค ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ

การจัดองค์การและโครงสร้างของหน่วยงาน

จากการที่การไฟฟ้านครหลวงเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภค จึงอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล โดยมีคณะกรรมการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าห้าคน แต่ไม่เกินเก้าคน ทั้งนี้ไม่รวมผู้ว่าการ ซึ่งถือเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

² ในปัจจุบันการไฟฟ้านครหลวงไม่ได้ผลิตกระแสไฟฟ้าเอง แต่รับซื้อกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงนี้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและควบคุมดูแลกิจการของการไฟฟ้านครหลวง โดยผ่านทางผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งคณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวงที่สำคัญ ได้แก่

1. อำนาจในการวางข้อบังคับเกี่ยวกับการต่างๆ ที่กระทำเพื่อสนองวัตถุประสงค์ของการไฟฟ้านครหลวง
2. อำนาจในการวางข้อบังคับ การประชุม และการดำเนินกิจการของคณะกรรมการ
3. วางข้อบังคับว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงาน
4. วางข้อบังคับว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานและข้อบังคับว่าด้วยระเบียบวินัยและการลงโทษพนักงาน
5. กำหนดอัตรา ราคาขายพลังงานไฟฟ้า ค่าบริการและความสะดวกต่าง ๆ
6. กำหนดอัตราเงินเดือนพนักงาน

นอกจากนี้ การไฟฟ้านครหลวงยังได้ถูกควบคุมโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งมีหน้าที่ในด้านต่าง ๆ กัน ได้แก่

1. คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. กระทรวงการคลัง
3. สำนักงบประมาณ
4. กระทรวงมหาดไทย
5. คณะกรรมการที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดองค์การ
6. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
7. รัฐสภา

หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลเหล่านี้จะทำการควบคุมสอดส่องดูแลการดำเนินการของการไฟฟ้านครหลวง ทั้งนี้โดยทางตรงและทางอ้อม หน่วยงานที่ควบคุมการดำเนินงานของการไฟฟ้านครหลวงโดยตรง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย โดยคอยควบคุมการดำเนินงานและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ นั้น มีลักษณะการควบคุมการดำเนิน

งานของการไฟฟ้านครหลวงโดยทางอ้อม ได้แก่คณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คอยให้คำแนะนำปรึกษาหารือเกี่ยวกับแผนงานของการไฟฟ้านครหลวงและการขยายงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลังเป็นผู้ควบคุมดูแลเกี่ยวกับเรื่องรายรับรายจ่าย และการเก็บผลกำไรที่การไฟฟ้านครหลวงได้มาแต่ละปี โดยจัดแบ่งให้รัฐบาลส่วนหนึ่ง และให้การไฟฟ้านครหลวงส่วนหนึ่ง สำนักงานประมาณคอยควบคุมดูแลเกี่ยวกับการตั้งงบประมาณประจำปีของการไฟฟ้านครหลวง คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินคอยสอดส่องดูแลเกี่ยวกับความถูกต้องทางการเงินของการไฟฟ้านครหลวงเพื่อป้องกันการรั่วไหล และการเบียดบังผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่รัฐบาลและการไฟฟ้านครหลวงควรจะได้รับ คณะกรรมาธิการที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดองค์การคอยให้คำแนะนำปรึกษานายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย และการบริหารงานองค์การต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้ความดูแลของรัฐบาล ซึ่งการไฟฟ้านครหลวงเป็นองค์การหนึ่งที่อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลด้วย รัฐสภาจะทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับงบประมาณที่การไฟฟ้านครหลวงเสนอไปยังสำนักงานประมาณ และถูกเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา โดยมีคณะกรรมการงบประมาณเป็นผู้ทำหน้าที่ในด้านนี้

ดังนั้นการไฟฟ้านครหลวงจึงได้จัดรูปองค์การ โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัด เพื่อสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งการไฟฟ้านครหลวงดังรายละเอียดต่อไปนี้¹

1. ผู้ว่าการ การไฟฟ้านครหลวง เป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบงานของการไฟฟ้านครหลวง ในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุด โดยควบคุมงานของรองผู้ว่าการทั้งสี่ส่วน
2. รองผู้ว่าการ ส่วนวิชาการ มีหน่วยงานที่อยู่ในความควบคุมและดูแลรับผิดชอบ ฝ่ายจัดซื้อและพัสดุ (ผพค.) ฝ่ายวิศวกรรม (ผวก.) ฝ่ายก่อสร้าง (ผกส.) และฝ่ายซ่อมสร้าง บำรุง (ผซบ.)

¹ ทง-ทองเต็ม, "ปัญหาในการบริหารงานฝึกอบรมแก่พนักงานศึกษาเฉพาะกรณีการไฟฟ้านครหลวง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาพาณิชยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 26-27.

3. รองผู้ว่าการ ส่วนปฏิบัติการ มีหน่วยงานที่อยู่ในความควบคุมดูแลรับผิดชอบ คือ ฝ่ายจำหน่าย (ผจน.) ฝ่ายบริการผู้ใช้ไฟ (ผบพ.) และฝ่ายควบคุมระบบไฟฟ้า(ผคพ.)

4. รองผู้ว่าการ ส่วนบริหาร มีหน่วยงานที่อยู่ในความควบคุมดูแลรับผิดชอบคือ ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ (ผกน.) ฝ่ายการบัญชีและการเงิน (ผบช.) กองเศรษฐกิจพลังไฟฟ้า (ศก.) ฝ่ายบริการทั่วไป (ผบท.) และโรงพยาบาลการไฟฟ้านครหลวง (รพ.)

5. รองผู้ว่าการ (ทั่วไป). มีหน่วยงานที่อยู่ในความควบคุมดูแลรับผิดชอบ คือ สำนักแผนงานและโครงการ (สผง.) สำนักงานผู้ว่าการ (สว.) สำนักงานตรวจสอบภายใน (ตส.) ศูนย์ประมวลผลข้อมูล (ศป.) สำนักงานกฎหมาย (กม.) และส่วนงานประชาสัมพันธ์ (ปส.)

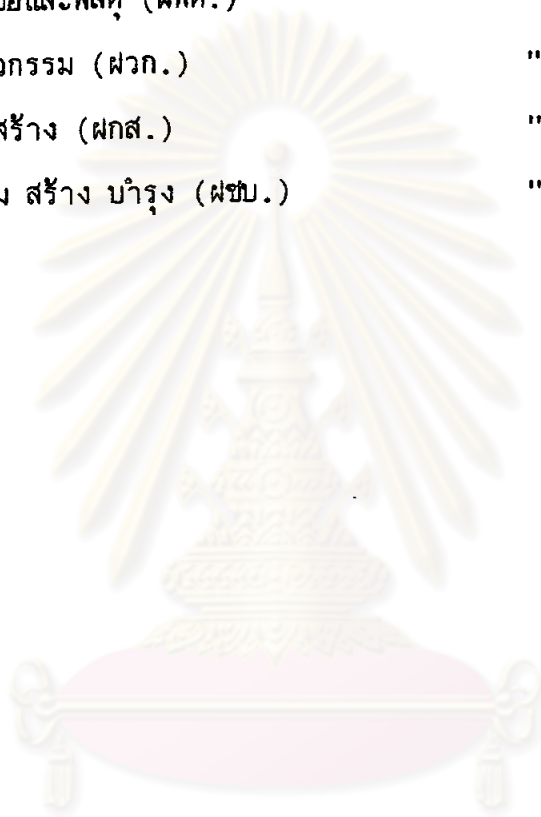
จำนวนพนักงานของการไฟฟ้านครหลวง

จากการสำรวจของแผนกทะเบียนและประวัติ เมื่อวันที่เดือนเมษายน พ.ศ. 2528 การไฟฟ้านครหลวง มีพนักงานทั้งสิ้น 10,322 คน ปฏิบัติงานอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้¹

ลำดับ	หน่วยงาน	มีพนักงานทั้งสิ้น	จำนวน
1.	สำนักผู้ว่าการ (สว.)	มีพนักงานทั้งสิ้น	68 คน
2.	สำนักแผนงานและโครงการ (สผง.)	"	30 คน
3.	สำนักงานกฎหมาย (กม.)	"	86 คน
4.	สำนักงานตรวจสอบภายใน (ตส.)	"	44 คน
5.	ศูนย์ประมวลผลข้อมูล (ศป.)	"	174 คน
6.	ส่วนงานประชาสัมพันธ์ (ปส.)	"	19 คน
7.	ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ (ผกน.)	"	265 คน
8.	ฝ่ายการบัญชีและการเงิน (ผบช.)	"	1,856 คน
9.	ฝ่ายบริการทั่วไป (ผบท.)	"	860 คน

¹ แผนกทะเบียนและประวัติ กององค์การและผลประโยชน์ตอบแทน ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ การไฟฟ้านครหลวง สำรวจเมื่อ เมษายน 2528.

10. กองเศรษฐกิจพลังไฟฟ้า (ศก.)	มีพนักงานทั้งสิ้น	123	คน
11. โรงพยาบาลการไฟฟ้านครหลวง (รพ.)	"	255	คน
12. ฝ่ายจำหน่าย (ผจน.)	"	2,502	คน
13. ฝ่ายบริการผู้ใช้ไฟ (ผบพ.)	"	807	คน
14. ฝ่ายควบคุมระบบไฟฟ้า (ผกพ.)	"	952	คน
15. ฝ่ายจัดซื้อและพัสดุ (ผพค.)	"	441	คน
16. ฝ่ายวิศวกรรม (ผวก.)	"	346	คน
17. ฝ่ายก่อสร้าง (ผกส.)	"	1,020	คน
18. ฝ่ายซ่อม สร้าง บำรุง (ผซบ.)	"	458	คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย